

ДОКЛАД

за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението
в гр. Димитровград за 2024 година

➤ Анализ на качеството на атмосферния въздух по данни от пункта за мониторинг в гр. Димитровград през 2024г.

Автоматична измервателна станция (АИС) – „Раковски“ в гр. Димитровград (градски фонев) дава информация за състоянието на атмосферния въздух.

Пунктът се обслужва от РЛ – Хасково към ИАОС - София.

На контролираната от РИОСВ - Хасково територия са разположени промишлени обекти от отрасли енергетика, химическа, металургична, добивна и преработвателна промишленост - голяма горивна инсталация ТЕЦ „Марица 3“ АД, Димитровград, „Неохим“ АД, Димитровград и други точкови източници на емисии.

АИС „Раковски“ - Автоматичен — градски фонов пункт е разположен в застроената част на гр. Димитровград, отчитащ влияние на емисии от производствени дейности и емисии от битовия сектор. Контролират се следните замърсители: ФПЧ_{10} , серен диоксид, озон, азотни оксиди, въглероден оксид, амоняк и сероводород. Резултатите от пробовземането (автоматично) се извеждат ежечасно.

През 2024г. при допустими 35 бр. превишения, са регистрирани 21 средноденонощни концентрации на ФПЧ_{10} , превишаващи ПС за СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Средногодишната концентрация - $25,60 \mu\text{g}/\text{m}^3$ не превишава СГН от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

През 2023г. за гр.Димитровград, след приспадане приноса от пренос на пустинен прах, стойностите, превишаващи ПС за СДН на ФПЧ_{10} са 13, средногодишната концентрация от $23,50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ не превишава СГН от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Броят на превишенията не надхвърля регламентираните 35 бр.

През 2024 г. от АИС „Раковски“, гр.Димитровград са регистрирани 12 превишения на ПС за СЧН от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ по показател серен диоксид, не са регистрирани превишения на ПС за СДН от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Регистрирането на наднормените стойности на серен диоксид в гр.Димитровград се дължи на емисии от дейността на ТЕЦ „Марица 3“ АД, гр.Димитровград. Регистрираните 12 превишения на ПС за СЧН не надхвърлят допустимия брой от 24 стойности за една календарна година, регламентирани в Наредба № 12 от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.

През 2023 г. от АИС „Раковски“, са отчетени 9 превишения на ПС за СЧН от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ при допустими 24 стойности за една календарна година, не са регистрирани превишения на ПС за СДН от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

В резултат на засиления контрол на дейността на ТЕЦ „Марица 3“ АД и през 2024 г. нормите за КАВ по показател серен диоксид в гр.Димитровград са спазени.

През 2024г. от АИС „Раковски“ са регистрирани 109 бр. средно часови стойности за сероводород, които превишават ПДК от $0,005 \text{ mg}/\text{m}^3$ и 26 средно денонощни

стойности, които превишават ПДК от 0,003 mg/m³. В гр. Димитровград няма промишлени източници, изпускащи в атмосферния въздух емисии от сероводород.

За останалите наблюдавани показатели в Димитровград не са регистрирани превишения на съответните норми.

➤ **Анализ на здравното състояние на населението в гр. Димитровград по групи болести от клас X „Болести на дихателната система” на МКБ-10.**

По данни на РЗОК – Хасково общият брой на регистрираните заболявания по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система” на МКБ -10 през 2024 година при население от 0 до 18 години в гр. Димитровград е 8494. За сравнение през 2023 година са регистрирани 5047, т.е. увеличението е с 3447 заболявания спрямо 2023 година.

И през 2024 година водещи са заболяванията от група /J00-J06/. Остри инфекции на горните дихателни пътища. Регистрирани са 6854 случая, а през 2023 година - 3855, т.е. наблюдава се увеличение с 2999.

Следват:

- Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища /J20-J22/
През 2024 година са регистрирани 1012, а през 2023 година – 604, т.е.

увеличението е с 408.

- Други болести на горните дихателни пътища /J10-J18/

През 2024 година са регистрирани 266, а през 2023 година – 207, т.е. увеличението е с 59.

- Грип и пневмонии /J30-J39/

През 2024 година са регистрирани 196, а през 2023 година - 203, т.е. намалението е с 7.

- Хронични болести на долните дихателни пътища /J40-J47/

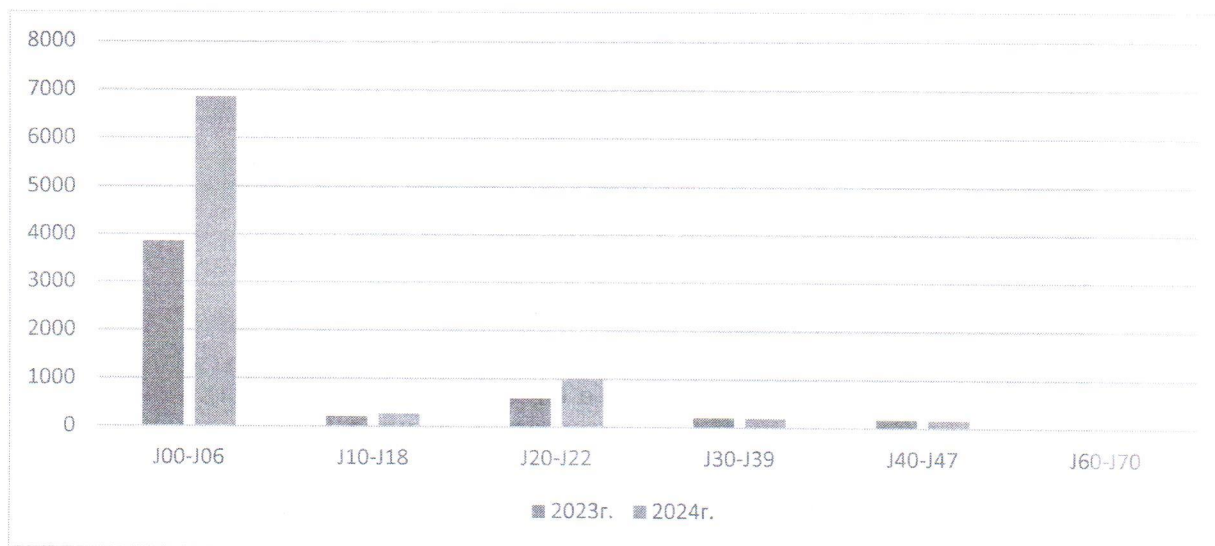
През 2024 година са регистрирани 165, а през 2023 година – 178, т.е. намалението е с 13.

- Болести на белия дроб, причинени от външни агенти /J60-J70/

През 2024 година е регистрирано 1, а през 2023г. няма регистрирани заболявания, т.е. увеличението е с 1.

Регистрирани заболявания по групи болести от клас X "Болести на дихателната система" на МКБ-10 в гр. Димитровград при население от 0-18 години за периода 2023 - 2024 година

	J00-J06	J10-J18	J20-J22	J30-J39	J40-J47	J60-J70
2023г.	3855	207	604	203	178	0
2024г.	6854	266	1012	196	165	1

Общият брой на регистрираните заболявания по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система“ на МКБ -10 през 2024 година при население над 18 години в гр. Димитровград е 6633. За сравнение през 2023 година са регистрирани 4224, т.е. увеличението е с 2409.

През 2024 година са водещи заболяванията от група Остри инфекции на горните дихателни пътища /J00-J06/. Регистрирани са 3411 случая, а през 2023 година – 2074, т.е. увеличението е с 1337.

Следват:

- Други остри респираторни инфекции на долните дихателни пътища /J20-J22/

През 2024 година са регистрирани 1399, а през 2023 година – 675, т.е. увеличението е с 724.

- Хронични болести на долните дихателни пътища /J40-J47/

През 2024 година са регистрирани 1046, а през 2023 година – 822, т.е. увеличението е с 224.

- Грип и пневмонии /J10-J18/

През 2024 година са регистрирани 489, а през 2023 година - 410, т.е. увеличението е с 79.

- Други болести на горните дихателни пътища /J30-J39/

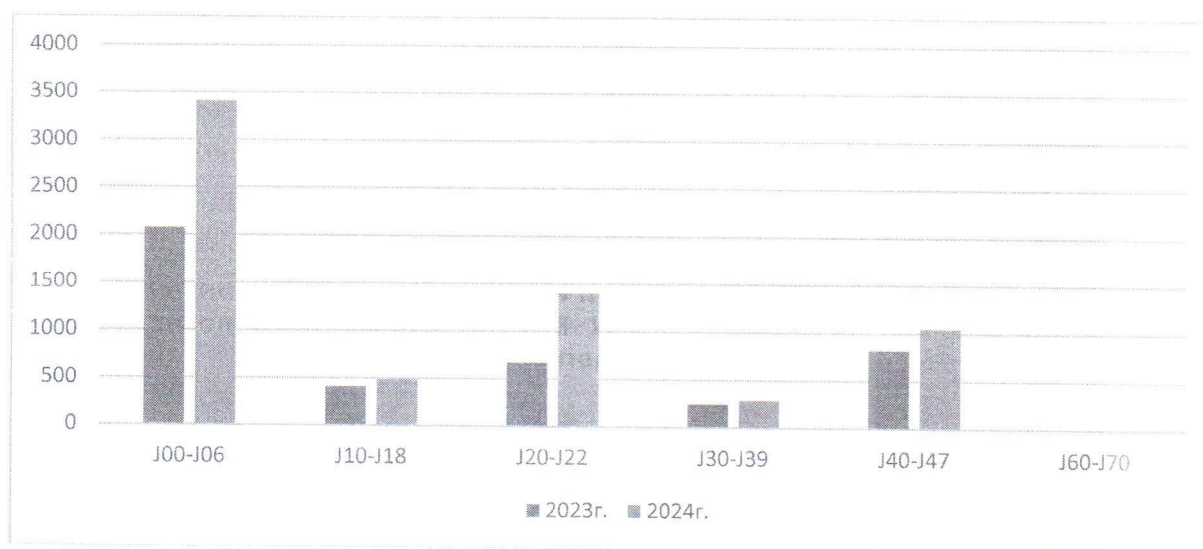
През 2024 година са регистрирани 288, а през 2023 година – 242, т.е. увеличението е с 46.

- Болести на белия дроб, причинени от външни агенти /J60-J70/

През 2024 година няма регистрирани заболявания, през 2023 година – 1, т.е. намалението е с 1.

Регистрирани заболявания по групи болести от клас X "Болести на дихателната система" на МКБ-10 в гр. Димитровград при население над 18 години за периода 2023 - 2024 година

	J00-J06	J10-J18	J20-J22	J30-J39	J40-J47	J60-J70
2023г.	2074	410	675	242	822	1
2024г.	3411	489	1399	288	1046	0

➤ **Информация относно изпълнение на мерките заложи в „Програмата на Община Димитровград за качеството на атмосферния въздух през 2024 година“.**

1. Ежегодно провеждане на информационни кампании за населението по въпросите за КАВ.

При изпълнение на мерките за информация и публичност по **проект ИСУН №BG16 FFPR002 - 5.001-0010 „За по-чист въздух в община Димитровград“** финансиран по Програма „Околна среда“ 2021-2027г., обществеността е информирана по въпросите свързани с чистотата на атмосферния въздух.

2. Междинна инвентаризация на емисиите и оценка на въздействието на изпълнените мерки върху КАВ.

При възможност ще бъде включена като мярка за финансиране в бъдещи проекти финансирани от ОПОС.

3. Изграждане и поддържане на системата за ранно предупреждение за замърсяване.

При възможност ще бъде включена като мярка за финансиране в бъдещи проекти финансирани от ОПОС.

4. Социологически проучвания на населението по въпросите на КАВ, в това число и за основните мерки

Във връзка с кандидатстване на Община Димитровград за получаване на безвъзмездна финансова помощ по процедура №BG16FFPR002-5-001 „За по-чист въздух“ по приоритетна ос 5 „Въздух“ на Програма „Околна среда 2021-2027“ , през 2023г. е проведено социологическо проучване сред населението под формата на анкета, с която гражданите заявяват своето намерение за подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво с алтернативни форми на отопление. Голяма част от гражданите, които се отопляват на дърва и въглища имат нагласата и отговорността да подменят отоплението си с друго екологично отопление, ако домакинствата бъдат подпомогнати финансово.

5. Изпълнение на проект за подмяна на отоплителни уреди на домакинствата по Програма „Околна среда 2021-2027г.“

Община Димитровград през 2024г. стартира изпълнението на проект №BG16FFPR002-5.001-0010 „За по-чист въздух в община Димитровград“ финансиран по Програма „Околна среда“ 2021- 2027г. съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд на ЕС. Основната дейност по проекта е подмяна на отоплителни устройства на домакинства използващи за отопление твърдо гориво с екологични алтернативи (**камини на пелети, климатици и термопомпи**). През 2024г. е избран изпълнител за доставка и монтаж на отоплителни устройства на пелети. Останалите процедури за доставка и монтаж на климатици и термопомпи са в процес на избор на изпълнители.

През 2024г. започна подмяната на старите печки на дърва и въглища с камини и котли на пелети, и радиатори към тях. Одобрените са 400 домакинства. За периода 16.12.2024-31.12.2024г. са монтирани нови отоплителни уреди в 49 домакинства, по типове, мощност и брой, както следва:

Камина на пелети с водна риза 18 KW - 2 бр.

Камина на пелети с водна риза 25 KW - 19 бр.

Пелетен котел 25 KW - 5 бр.

Пелетен котел 33 KW - 7 бр.

Пелетен котел 40 KW - 6 бр.

Топловъздушна камина на пелети със затворена горивна камера 12 KW - 10 бр.

Стоманен панелен радиатор 500x1200 - 13 бр.

Стоманен панелен радиатор 500x1800 - 104 бр.

През 2025г. ще продължи изпълнението на проекта.

6. Обучения на експерти от общината по въпросите на КАВ, в това число управление на проекти.

През 2024г. не са провеждани обучения на експерти от общинска администрация Димитровград по въпросите на КАВ.

7. Целенасочено и постоянно информирание на населението за забраната за нерегламентирано изгаряне на отпадъци, в това число за отопление.

Обществеността многократно е информирана по въпросите за КАВ, както и за забраната за нерегламентирано изгаряне на отпадъци при изпълнението на мерките за информация и комуникация по проект ИСУН №BG16 FFPR002 - 5.001-0010 „За по-чист въздух в община Димитровград“.

8. Инициране от общината и създаване на междуведомствена комисия за извършването на съвместни проверки от представители на общината, РИОСВ и ОУ на МВР за използването на отпадъчни материали от сервизи, предприятия и др. юридически лица за отопление и за нерегламентирано изгаряне на отпадъци, даване на предписания, налагане на глоби и др.

Община Димитровград извършва съвместни проверки с РИОСВ - Хасково по подадени сигнали или жалби на граждани касаещи чистотата на атмосферния въздух.

9. При подадени сигнали и при необходимост извършване на съвместни проверки от представители на общината, РИОСВ и УО на МВР за използването на отпадъчни материали от сервизи, предприятия и др. юридически лица за отопление и за нерегламентирано изгаряне на отпадъци, даване на предписания, налагане на глоби и др.

През 2024г. в Община Димитровград не са постъпвали сигнали за нерегламентирано изгаряне на отпадъци.

10. Теренно проучване и създаване на регистър на „калните петна“ на територията на общината и ежегодната му актуализация.

Общината разполага с информация за местоположението на „незатревени свободни площи“ източник на прах на територията на града, които поетапно се възстановяват.

11. Ежегодно поетапно затревяване, залесяване и/или благоустрояване на „калните петна“.

В изпълнение на договор с „Нео Титан“ ООД община Димитровград ежегодно възлага на фирмата поетапно озеленяване на свободни площи, възстановяване на съществуващи озеленени площи, както и поддържането им.

През 2024 год. е разработена Концепция за интегрирано териториално развитие „Зелени мерки в градска среда - Димитровград“, в която са заложили дейности по засаждане на дървесна, тревна и храстова растителност по основни транспортни артерии, съществуващи паркове, градини, дворове на училища и детски градина, междублокови пространства, както и дейности по премахване на съществуващи "кални петна", които са директен източник за разпрасиване на ФПЧ₁₀. Предвидени за изграждане са и зелени спирки като иновативно решение за ограничаване на разпространението на ФПЧ. Концепцията е разработена във връзка с това, че Община Димитровград е предефиниран бенефициент в Процедурата "Зелени мерки в градска среда", част от Приоритет 5 "Въздух" на Програма "Околна среда" 2021- 2027г. като предвидения финансов ресурс е в размер на 3 446 927,45 лв. Към момента се извършва подготовка на проектното предложение и се определят местата за залесяване.

12. Ежегодно участие на общината в Европейската седмица на мобилността.

През 2024г. Европейската седмица на мобилността е отбелязана с различни мероприятия организирани в учебните заведения в Община Димитровград, които са насочени към подрастващите с цел насърчаване ползването на велосипеди и обществен транспорт за придвижване с цел намаляване на вредните емисии от транспорта.

13. Непрекъснат контрол от общината за спазване изискванията от строителните обекти и ремонти с цел предотвратяване и намаляване на емисиите от строителните площадки, в т. ч. измиване на гумите на камионите.

При извършване на строителни дейности на територията на гр.Димитровград се извършва постоянен контрол за недопускане на замърсявания на уличните платна от ходовата част на транспортните средства, както и поддържане и възстановяване на прилежащите терени на строежите.

14. Ежегодно изграждане на нова и/или подмяна на съществуваща пътна инфраструктура вкл. и ремонтни дейности за запълване на дупки по уличните платна и тротоарите.

През 2024 год. е извършено асфалтиране на главни и второстепенни улици, като положената нова асфалтова настилка е около 10 000 кв.м. Извършена е и подмяна на 2 640 кв.м тротоарна настилка на територията на гр.Димитровград.

15. Поддържане на „синята зона“ за паркиране в града и при необходимост разширяване на обхвата ѝ.

Паркирането на автомобили е регламентирано и ограничено в централната градска част.

16. Ежегодно периодично миене на уличната мрежа на града.

В изпълнение на договор с „Нео Титан“ ООД община Димитровград възлага на фирмата дейности и мероприятия, насочени към повишаване качеството и честотата на почистване на уличната мрежа и обществените места. Извършва се постоянен контрол върху фирмата за спазване на графика за мокро метене и редовно измиване на уличните платна на главните улици и булеварди с цел недопускане на разпрашаване от тях и повишаване на PM10 в приземния слой на атмосферния въздух.

17. Ежегодно изискване от Общината и подаване на информация от „Ситигаз България“ ЕАД за ежегодно подаване на информация за броя на присъединилите се абонати към централната газификационна мрежа на града /поотделно за битови и небитови абонати/.

Община Димитровград ежегодно получава информация от „Ситигаз България“ ЕАД за броя на новоприсъединилите се абонати към газопреносната мрежа. През 2024г. новоприсъединили се абонати към „Ситигаз България“ ЕАД са 21 бр. битови потребители и 1 бр. комунални потребители.

18. Ежегодно поддържащо озеленяване/допълнително залесяване на обществените пространства в града /извън озеленяването по одобрени проекти по ОПРР и други програми/.

В изпълнение на договор с „Нео Титан“ ООД община Димитровград ежегодно възлага на фирмата поетапно озеленяване на свободни площи, възстановяване на съществуващи озеленени площи, както и поддържането им. Ежегодно в община Димитровград се провежда инициатива за засаждане на дръвчета от граждани родители на новородени деца.

През 2024г. от инициативата са предоставени 170 бр. фиданки от вид кедър, като родителите имаха възможност сами да изберат мястото, където да засадят своето дръвче - в междублоково пространство или в обособената алея в парк „Марица“, наречена „Алея на новия живот“.

19. Поддържане на автоматизирана система за информиране на населението за качеството на атмосферния въздух в Община Димитровград.

За информиране на обществеността относно качеството на атмосферния въздух е осигурен обществен достъп до данните от Ежедневния бюлетин за КАВ на ИАОС, налични на сайта на община Димитровград, които постъпват от Автоматичната измервателна станция „Раковски“, Димитровград.

През 2021г. стартира допълнителен мониторинг на качеството на атмосферния въздух чрез сензорни анализатори на Senstate позиционирани в две точки – едната на пл. „Поезия“, а другата в двора на ОУ „Алеко Константинов“. Достъп до данните от мониторинга са налични на сайта на Община Димитровград.

➤ **Препоръки за намаляване на имисионните нива на замърсителите, с цел ограничаване на тяхното вредно въздействие върху здравето на населението.**

- Стриктно изпълнение на заложените краткосрочни, средносрочни и дългосрочни мерки в приетата Програма от Община Димитровград за качеството на атмосферния въздух.

- Използване на интегриран подход от институциите при опазване на качеството на атмосферния въздух и намаляване здравния риск за населението.